

20 jaar als een groote zeldzaamheid werd beschouwd, doch dat men dank zij den onderzoekingen in de slachthuizen, tot een beter inzicht is gekomen. Bij een groot deel der gevallen kon placentaire infectie als oorzaak van tuberculose worden aangetoond. Gemiddeld kwam deze ziekte bij $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ percent der kalveren voor; in Kiel bleek gedurende het jaar 1896/97 zelfs 1.31 percent der geslachte kalveren tuberculeus.

BANG, JOHNE en NOCARD wezen er op dat de congenitale tuberculose te erkennen is aan het overheerschend ziek zijn der portale lymphklieren. Dit is later van onderscheidene zijden bevestigd. Vooral KLEPP te Kiel stelde een nauwkeurig onderzoek in bij nuchtere kalveren, welke meestal slechts één dag oud waren. Hij vond onder 4068 nuchtere kalveren, welke in de eerste vijf maanden van 1896 werden geslacht, niet minder dan 26 tuberculeuse, alzoo 0.64 pCt. Hierbij waren de portale klieren steeds en dikwijls ook de mediastinaal- en bronchiaalklieren en andere lymphklieren aangetast.

Omtrent tuberculose bij foetus bestaat echter geen uitgebreide literatuur; daarin vond THIEME aanleiding tot een onderzoek der foetus van drachtige tuberculeuse koeien. In 14 dagen tijds trof hij onder 86 foetus (in den uterus van tuberculeuse koeien) er 2 met tuberculose aan. Deze beschrijft hij nauwkeurig. Bij één daarvan kon hij als oorzaak van de placentaire infectie een tuberculeus lijden der placenta aantoonen; in het andere geval was de uterus met de vliezen door een misverstand vóór het onderzoek verwijderd geworden.

Ook hier waren de portale klieren en de achterste mediastinaalklieren het meest aangetast. Door deze omstandigheid kan men evenzoo bij oudere kalveren de congenitale tuberculose gemakkelijk onderscheiden van de voederings-tuberculose. In het laatste geval lijden voornamelijk de darmscheilsklieren, minder de portale klieren.

Opmerkelijk was dat bij één foetus de tuberculeuse haarden reeds verkalking aanwezen, niettegenstaande het stellig niet ouder was dan 4 maanden.

W. C. SCHIMMEL.

INGEZONDEN.

SOORTELIJK GEWICHT VAN BLOED.

Naar aanleiding der mededeeling van Dr. N. P. VAN SPANJE (dit *Tijdschrift*, blz. 1107) over het soortelijk gewicht van bloed, wensch ik de volgende opmerking te maken.

Soortelijk gewicht is de verhouding van het gewicht eener stof tot dat

van hetzelfde volume zuiver water van 4° C. Deze verhouding wordt ook bedoeld in de noot op blz. 1114, waar het s. gew. van het bloed van patiënt P... met het mengsel gevonden wordt: 1.038 bij 15° C. Maar dit is niet het geval met de pyknometerbepalingen. Gedestilleerd water heeft bij 15° C. een s. gew. van 0.99916 (Chemiker kalender 1898) en niet van 1.000. De gebruikte pipetten, die resp. 0.235 gr. en 0.3335 gr. aq. dest. bevatten kunnen, hebben dus geen volume van 0.235 cM³ en 0.3335 cM³, maar van:

$$\frac{0.235}{0.99916} \text{ en } \frac{0.3335}{0.99916} \text{ cM}^3.$$

Dit geeft voor het s. gew. van het bloed, niet 1.0382 en 1.0375, maar 1.0373 en 1.0367 (gemiddelde: 1.037), terwijl het mengsel 1.038 geeft. De fout is dus 6-maal zoo groot (1 pro mille) als in de noot wordt opgegeven:

$$(1.038 - \frac{1.0382 + 1.0375}{2}) = 0.00015 = 0.15 \text{ pro mille}.$$

Voor de praktijk is deze fout van geen belang, daar slechts vergelijkingen gemaakt worden; maar voor het bewijs, dat de bepaling met het mengsel nauwkeurig geschiedt, is zij wel van belang: vooral daar de Heer VAN SPANJE den nadruk er op legt, dat men tot tienden van 1 mgr. nauwkeurig moet wegen. Ik gebruik, naar het voorschrift van LOHNSTEIN, voor pyknometerbepalingen steeds een 0.12 pCt. oplossing van Na Cl, die bij 15° C. een s. gew. heeft van 1.000.

Amsterdam, Patholog. Laboratorium.

J. BRAND, med. docts. arts.

XIIIe CONGRÈS INTERNATIONAL DE MEDECINE,

Paris, 2—9 Août 1900.

Pour compléter le programme des fêtes, qui auront lieu pendant le Congrès, nous pouvons annoncer qu'une grande fête sera donnée par le Conseil Municipal de Paris dans les Salons de l'Hôtel de Ville, le 7 Août, dans la soirée.

D'autre part, un Comité des Dames s'est formé sous la Présidence de Mesdames LANNELONGUE et BROUARDEL. Ce Comité disposera, à la Faculté de Médecine, d'une très belle salle où les Dames Congressistes pourront retirer leurs insignes, se réunir et trouver, auprès des Dames Membres du Comité, tous les renseignements qui leur seront utiles.

Nous rappelons que, pour recevoir, en temps utile, leur carte et leur feuille de chemin de fer, les Membres du Congrès ont le plus grand intérêt à envoyer, le plus tôt possible, leur adhésion au Bureau du Congrès, 21 rue de l'Ecole de Médecine, Paris.

Le Secrétaire Général,

A. CHAUFFARD.

In verband met het bovenstaande (laatste alinea) verzoekt de ondergeteekende in het vervolg aanmeldingen niet meer aan hem te zenden, doch